

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою професійного спрямування:
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»

на тему: «Облік і оподаткування операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності:
нормативне забезпечення та діюча практика (на прикладі ТОВ «Еко Терра Трейд»)»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Вишневська Вікторія Вікторівна _____

Науковий керівник:

Канд.екон.наук, доцент

Москалюк Ганна Олександрівна _____

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
1.1. Зовнішньоекономічна діяльність як об’єкт обліку.....	6
1.2. Нормативне регулювання операцій у зовнішньоекономічній сфері під час воєнного стану	12
1.3. Сучасні проблеми обліку та оподаткування зовнішньоекономічних операцій	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТОВ «ЕКО ТЕРРА ТРЕЙД».....	21
2.1. Загальна економічна характеристика ТОВ «Еко Терра Трейд»..	21
2.2. Діюча практика обліку та оподаткування операцій в зовнішньоекономічній сфері на підприємстві.....	27
2.2.1. Облік операцій з купівлі-продажу валюти та курсових різниць.	28
2.2.2. Облік експортно-імпортних операцій.....	33
2.3. Напрями удосконалення системи обліку і контролю зовнішньоекономічної діяльності на ТОВ «Еко Терра Трейд»..	41
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ.....	45
3.1. Аналіз фінансового стану ТОВ «Еко Терра Трейд».....	45
3.2. Аналіз експортно-імпортних операцій на досліджуваному підприємстві.....	54
3.3. Економіко-математичне моделювання процесу здійснення виробничо-збутової діяльності підприємства в Україні та за кордоном.....	60
ВИСНОВКИ.....	73
Список використаних джерел.....	78
Додатки.....	84

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні важливою складовою економічного розвитку країни чи окремого підприємства є можливість залучення у міжнародні, зовнішньоекономічні та інтеграційні процеси. Це неможливо без налагодженої системи бухгалтерського обліку, контролю, оподаткування діяльності у зовнішньоекономічній сфері. Актуальність теми дослідження визначається рядом чинників, включаючи глобалізацію, конкуренцію на світовому ринку, потреби управління ризиками та ефективність управління ресурсами. До того ж врахування вимог міжнародного та національного законодавства є ключовим елементом обліку зовнішньоекономічної діяльності. Здатність підприємство ефективно взаємодіяти з глобальними економічними та бізнесовими викликами, забезпечувати контроль, оптимізацію та стратегічне управління міжнародними операціями набуває особливої актуальності у часи посилення євроінтеграції України.

За офіційними даними Міністерства економіки України у зв'язку з агресією РФ лише у березні 2022 року експорт українських товарів скоротився вдвічі, імпорт - більш ніж втричі, порівняно з даними за лютий 2022 року. Такі дані свідчать про важливість здійснення певних заходів для поновлення зовнішньоекономічної діяльності як на рівні всієї нашої держави, так і на рівні окремого суб'єкта господарювання в зовнішньоекономічній сфері. А це неможливо без налагодженої, ефективно організованої системи обліку, контролю, оподаткування операцій на міжнародному ринку.

Все вищенаведене вказує на актуальність теми дослідження у даній кваліфікаційній роботі магістра.

Неможливо недооцінити вагомий внесок багатьох вітчизняних науковців у розвиток досліджень у сфері обліку, контролю, аналізу ефективності, оподаткування аудиту та інших аспектів зовнішньоекономічної діяльності. Зокрема це такі вчені як Бачинський В. І., Болдовська К. П., Волкова І. А., Глущенко Я. І., Гордополов В. Ю., Гордєєва-Герасимова Л. Ю., Жураковська І., Єфімов О., Калініна О. Ю., Кінзерська

Н. В., Куцик П. О., Мартинюк В. П., Матвеев М., Онищенко В., Плекан М. В., Реслер М. В., Сидоренко Р., Степаненко О. І. та інші.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – розробка управлінських рішень щодо покращення системи обліку та контролю зовнішньоекономічної діяльності на ТОВ «Еко Терра Трейд».

Відповідно до мети дослідження у роботі було вирішено такі завдання:

- досліджено сутність зовнішньоекономічної діяльності як об’єкта обліку, контролю та оподаткування;
- вивчено нормативно-правове забезпечення здійснення операцій у зовнішньоекономічній сфері в Україні;
- узагальнено проблемні питання обліку та оподаткування операцій у зовнішньоекономічній сфері;
- вивчено загальну економічну характеристику ТОВ «Еко Терра Трейд» та проаналізовано фінансовий стан досліджуваного підприємства;
- розглянути особливості обліку, контролю та оподаткування експортно-імпортних та інших операцій у зовнішньоекономічній сфері ТОВ «Еко Терра Трейд»;
- проведено аналіз динаміки обсягів продукції, реалізованої за експортними контрактами;
- здійснено факторний аналіз імпортних операцій та оцінено вплив чинників та ефективність здійснення експортних операцій;
- побудовано економіко-математичну модель впливу чинників на зміну чистої рентабельності продажів на досліджуваному підприємстві;
- сформовано рекомендації та пропозиції керівництву підприємства щодо вдосконалення існуючої системи обліку та внутрішнього контролю зовнішньоекономічної діяльності на ТОВ «Еко Терра Трейд».

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єкт дослідження – це обліково-аналітичний процес здійснення зовнішньоекономічної діяльності на сучасному підприємстві. Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку та контролю зовнішньоекономічної діяльності на прикладі ТОВ «Еко Терра Трейд».

Методи дослідження. Методи дослідження, що використовувались у роботі, – це, перш за все, системний підхід та діалектичний підхід до вивчення процесів зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві. Достовірність отриманих результатів і висновків було забезпечено такими методами дослідження: прийомами порівняння та коефіцієнтним аналізом – при здійсненні узагальнень щодо тенденцій зміни економічних показників та наданні рекомендацій; інструментарій економіко-математичного моделювання, а саме, регресійний аналіз – для виявлення стохастичного зв'язку між результативним показником – чистою рентабельністю продажів та чинниками, що визначають зміну її рівня.

Інформаційна база дослідження складається із законодавчих та нормативних документів, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність в Україні, національних та міжнародних стандартів фінансової звітності, численних праць вітчизняних та зарубіжних науковців, монографій, періодичних видань, у тому числі електронних, матеріалів наукових конференцій і досліджень, статистичних даних. У сучасних умовах дослідження активно використовувались ресурси всесвітньої мережі Інтернет. Практичні рекомендації було сформовано на підставі вивчення первинної документації, облікових реєстрів, внутрішньої та зовнішньої звітності досліджуваного підприємства ТОВ «Еко Терра Трейд».

Структура та обсяг роботи. Структурно кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменувань). Основний текст викладено на 77 сторінках. Робота містить 56 додатків, 22 таблиці та 11 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Під час роботи над кваліфікаційною роботою автором було взято участь у III Міжнародній науково-практичній конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців «Актуальні аспекти розвитку науки і освіти» з публікацією тез доповіді на тему: «Аналітичний інструментарій ідентифікації кризи ліквідності у діяльності підприємств, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю» (9-10 листопада 2023 року, ОДАУ).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова І. А., Реслер М. В., Калініна О. Ю. Облік зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 304 с.
2. Панасюк О., Кобко Р. Стан правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 3. С. 132-136. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/18740> (дата звернення: 02.12.2023).
3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України № 959-XII від 16.04.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/959-12> (дата звернення: 28.11.2023).
4. Онищенко В. Зовнішньоекономічна діяльність 2023. *Головбух*. 2023. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7274-zovnshnoekonomchna-dyalnst> (дата звернення: 29.11.2023).
5. Болдовська К. Особливості та складові облікового забезпечення міжнародних операцій суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2022. вип. 35. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1100> (дата звернення: 09.12.2023).
6. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України № 222-VIII від 02.03.2015 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T150222?an=1305> (дата звернення: 30.11.2023).
7. Онищенко В. Облік валютних операцій на підприємстві 2023. *Головбух*. 2023. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7131-rozrahunki-v-nozemny-valyut> (дата звернення: 30.11.2023).
8. Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті: Постанова Національного банку України № 5 від 02.01.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0005500-19> (дата звернення: 09.11.2023).
9. Скрипник С., Процевят О., Воронова О. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та*

суспільство. 2022. вип. 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1308> (дата звернення: 02.11.2023).

10. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Національного банку України № 18 від 24.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0018500-22> (дата звернення: 03.11.2023).

11. Особливості здійснення операцій у сфері ЗЕД в період дії воєнного стану. Головне управління ДПС у Вінницькій області. 2022. URL: <https://vin.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/701064.html> (дата звернення: 10.11.2023).

12. Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану: Постанова КМУ № 330 від 20 березня 2022 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kp220330> (дата звернення: 10.11.2023).

13. Шугалій А. Сучасні тенденції і проблеми зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах воєнного стану. *Економічний вісник університету*. 2023. вип. 56. С. 65-76. URL: <https://economic-bulletin.com/index.php/journal/article/view/950> (дата звернення: 10.11.2023).

14. Жураковська І., Сидоренко Р. «Оподаткування експорту та імпорту послуг: автоматизація обліку та аудит операцій. *Економічний Форум*. 2023. Вип. 2. С. 52-59. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/399 (дата звернення: 10.11.2023).

15. Кінзерська Н. Методичне забезпечення внутрішнього контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємств торгівлі. *Економіка та суспільство*, 2021. № 27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-34> (дата звернення: 25.11.2023).

16. Яворський П., Павицька Ю., Кухта П., Литвинов В. Ринок деревини та лісоматеріалів України: як працює та що стримує розвиток?. *KSE*. 2020. 170 с. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/12/KSE_Rinok_derevini_ta_lisomaterialiv.pdf (дата звернення: 10.11.2023).

17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0161-00> (дата звернення: 13.11.2023).

18. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 13.11.2023).

19. Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України: Постанова Правління Національного банку України № 10 від 02.01.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0001500-19> (дата звернення: 01.12.2023).

20. Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями: Постанова Національного банку України № 2 від 02.01.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0002500-19> (дата звернення: 11.11.2023).

21. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 25.11.2023).

22. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Наказ Міністерства фінансів України № 193 від 10.08.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0515-00> (дата звернення: 20.11.2023).

23. Карпушенко М. Ю. Облік зовнішньоекономічної діяльності. Конспект лекцій. Харків: ХНУМГ, 2014. 80 с.

24. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (дата звернення: 29.10.2023).

25. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ МФУ № 879 від 02.09.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1365-14> (дата звернення: 17.10.2023).

26. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» першого (бакалаврського) рівня / уклад. З. Ф. Петряєва. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 37 с.

27. Волкова Н. А. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н. А. / Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310 с.
28. Заготівля деревини за видами лісової продукції за 2010-2022 роки. *Державна служба статистики України*. URL. https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sg/lis/zld/zd_vid_lis_prod_10_22.xlsx (дата звернення: 05.12.2023)
29. Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2022 році. Експрес-випуск «Зовнішня торгівля України товарами за 2022 рік». *Державна служба статистики України*. URL. <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2023/02/04.pdf> (дата звернення: 05.12.2023)
30. Експорт деревини та виробів з неї посідає 7 місце у загальній структурі українського експорту. *Інтернет-видання «Деревинник» від 09.10.2023*. URL. <https://derevynnyk.com/eksport-derevyny-ta-vyrobiv-z-neyi-posidaye-7-miscze-u-zagalnij-strukturi-ukrayinskogo-eksportu/> (дата звернення: 05.12.2023)
31. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2021. 164 с.
32. Облік зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. ; за заг. ред. С. О. Кузнецова. Харків : В-во Іванченко І. С., 2019. 221 с.
33. Курган Н. В. Облік і техніка проведення зовнішньоекономічних операцій підприємства : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 189 с.
34. Топольницька Т. Б. Аналіз підходів до визначення поняття зовнішньоекономічної діяльності. *Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. 2017. С. 167- 170.
35. Швед В. В., Матяш О. Д. Законодавче регулювання зовнішньоекономічної (міжнародної) діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 43. С.162-167.
36. Колесніченко А. С. Організаційно-інституціональні аспекти обліку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. *Ефективна економіка*.

2020. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7657> (дата звернення: 01.12.2023).

37. Москалюк Г. О., Чердакоглова М. І. Сучасні проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2016. № 2. С. 320-325. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2016/2_2016_ukr/65.pdf (дата звернення: 11.10.2023).

38. Онищенко В. Обмеження валютних операцій в умовах воєнного стану. *Головбух*. 2022. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/9386-obmejennya-valyutnih-operatsiy-v-umovah-vonnogo-stanu> (дата звернення: 01.10.2023).

39. Гордополов В. Ю. Розвиток теорії та методології бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств : монографія. Житомир : Вид. О.О. Євенок, 2019. 392 с.

40. Панасюк В., Птащенко О., Клак О., Трубіцина О. Експортно-імпортні операції: реалії обліку та оподаткування в умовах воєнного стану. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 1(12). С. 25-34.

41. Власова О. Є., Кравцова С. В. Облік, оподаткування і звітність підприємств у міжнародному бізнесі : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2022. 73 с.

42. Скорук О. В. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2023. 92 с.

43. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств / За ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, І. Ю. Сіваченка. К. : Центр навчальної літератури. 2006. 792 с.

44. Moskaliuk, H., Kafka, S., Kostin, O., Lutsenko, I., Liulchak, Z., Kuzmenko, H., Management and control model of organizational change in the process of monitoring of financial results. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. 2019. 8 (3), pp.7261. URL: <https://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v8i3/C6340098319.pdf> (дата звернення: 02.10.2023)

45. Гордєєва-Герасимова Л. Ю. Напрями удосконалення обліку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 4. Том 1. С. 187-190.

46. Онищенко В. Митна декларація: особливості заповнення. *Головбух*. 2022. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7571-mitna-deklaratsya> (дата звернення: 01.11.2023).

47. Карпова В. Як показати в бухобліку продаж іноземної валюти. *Expertus: головбух*. 2023. URL: <https://lgl-vip.expertus.ua/#/document/86/40692/> (дата звернення: 22.11.2023).

48. Остапенко О. Проблемні аспекти облікової оцінки митної вартості товарів. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2023. Випуск 1(29). С. 149-155.

49. Глущенко Я. І. Внутрішній контроль зовнішньоекономічного договору: інформаційно-організаційні та методичні аспекти. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Випуск. 16. С. 64-68.

50. Коваль Л.В. Концептуальні основи облікового відображення зовнішньоекономічної діяльності через призму облікової політики підприємства. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансове та обліково-аналітичне забезпечення управлінських процесів в умовах євроінтеграції», ВНАУ, 1-2 жовтня 2020 р. Вінниця. 2020. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/26778.pdf> (дата звернення: 06.11.2023).

51. Вишневська В. В. Аналітичний інструментарій ідентифікації кризи ліквідності у діяльності підприємств, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців «Актуальні аспекти розвитку науки і освіти» (9-10 листопада 2023 року). Одеса: ОДАУ. С. 498-502.